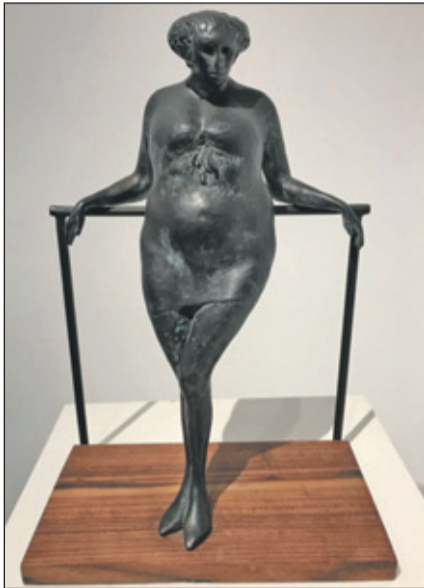

Een vriendenkring (4)

La Comanesa, brons op houten plaat, 2007. FOTO MAARTEN JAGER

In deel 3 van deze serie is het accent komen te liggen op een van de vrienden van Marie Lou Schoenmakers, namelijk de Nederlands/Venezolaanse beeldhouwer Cornelis Zitman. Over Boeli van Leeuwen, die met laatstgenoemde drie personen was bevriend, maar al overleden was toen Marie Lou op Curaçao arriveerde schreef ik in voorgaande delen, een en ander naar aanleiding van het fraaie boek 'Ik denk in kleuren.....', dat haar man, Albert Beukenhorst in de zomer van 2022 heeft uitgegeven, vijf jaren na het overlijden van Marie Lou in 2017.

DOOR JAN GULMANS

Foto van een blad met meubels naar ontwerp van Zitman uit de catalogus van Tecoteca, zijn meubelfabriek in Caracas.

De museale wereld

Diana Vierny, die Zitman (1922-2016) heeft ontdekt en zijn werken buiten Venezuela heeft laten tentoonstellen, claimt dat zij hem beroemd heeft gemaakt. Maar in Venezuela heeft Zitman naar mijn mening op eigen kracht de top bereikt. Opgeleid aan de Koninklijke Academie van Beeldende Kunsten in Den Haag in de vrije schilderkunst, ontpopte Zitman zich als een kundig ontwerper in de meubelindustrie, aanvankelijk in Cora, een paar jaar later in Caracas.

Zijn ontwerpen en producten hebben een dusdanig niveau dat hij in één adem wordt genoemd met andere Zuid-Amerikaanse ontwerpers en architecten van

wie een aantal - inclusief Zitman - heeft geëxposeerd op de tentoonstelling 'Sur Moderno' in het Museum of Modern Art in New York in 2019. Hij bleef evenwel tekenen en schilderen en maakte ook beeldhouwwerk op klein formaat en op instigatie van Vierny vanaf eind jaren 60 ook op groot formaat. Al op jonge leeftijd, in 1951 kreeg hij de beeldhouwprijs van de Salón de Artes Plásticas in Caracas. Hij kreeg een expositie in 1958 - het jaar waarin hij stopte met ontwerpen en managen van zijn meubelfabriek Tecoteca en ook uit Venezuela vertrok - in de Galería de Arte Contemporáneo in Caracas. In 1964 keerde hij, met kennis van het bronsgieten, met zijn gezin terug met een benoeming tot professor in het ontwerpen aan de Faculteit Archi-

tectuur van de Centrale Universiteit van Caracas op zak. In 1967 ontving hij de beeldhouwprijs Julio Morales in Valencia, Venezuela. Het jaar daarop had hij een solo-expositie in het Museum van Schone Kunsten, waar 23 klein formaat sculpturen van hem te zien waren alsmede in de Fundación Mendoza, beide in Caracas. In de jaren zeventig gaat het hard: in Boedapest krijgt hij de Eerste Prijs van de Eerste Biënnale voor beeldhouwkunst voor klein formaat werk (1971) en exposeert hij solo in Zwitserland (1972), in Nederland in 1973 en 1974 bij Galerie d'Eendt in Amsterdam, in Oslo in 1975, in Bogota, Colombia in 1977, in New York en Tokio in 1979. Een groepstentoonstelling in het Museum voor Contemporaine kunst van Maracay, Vene-

zuela vindt in 1980 plaats. En zo gaat het door.

Een hoogtepunt is de Venezolaanse inzending voor de 19e Internationale Biënnale van São Paulo in 1987. Alleen Zitman vertegenwoordigt dit land met 20 tekeningen en 40 beeldhouwwerken, waaronder zijn L'Inconnue'. Een indrukwekkende brochure begeleidt deze inzending onder auspiciën van

de Venezolaanse president. In Spanje krijgt Zitman vaste grond onder de voet in 2008 en wel in la Casa Museo de Venezuela in Beas met de expositie 'Zitman y su tribu' en in het museum van Huelva. In de drie opvolgende jaren verovert Zitman ook de plaatsen Sevilla, Cadiz, Almonte, Granada, Córdoba, Jaén en Almería. Op de Plaza España in Beas komt zijn Don Quichot

Beeld uit 2014 van El Trapiche met onder andere een aantal Cumanesa's.

FOTO ALBERT BEUKENHORST

Zitman in zijn atelier, 1980, uit 'Onze man in Caracas', Waanders, 2006, boek dat verschenen is bij gelijknamige tentoonstelling in Museum Beelden aan Zee in 2006.

Naakte jongen, brons, 1973, uit het boek 'Onze man in Caracas, en in bezit van Museum Beelden aan Zee.

Boeli van Leeuwen in drievoud, brons, Cornelis Zitman.

FOTO ALBERT BEUKENHORST

en Sancho Panza te staan en in Cadiz, waar een permanente tentoonstelling, in Casa de Iberoamerica, is ingericht met zijn werk, zijn 'Naakte Jongen'. Een in cortenstaal uitgevoerde grote versie van Don Quichot en Sancho Panza wordt geïnstalleerd op de campus van de universiteit van Huelva. De 'Emigranten' komen in het botanische park in delfde plaats. Exposities in Frankrijk heb ik in deel 3 behandeld.

Nederland

Galerie d'Eendt in Amsterdam was, bij mijn weten, het eerste kunstcentrum dat in Nederland aandacht heeft geschonken aan werk van Cornelis Zitman. In 1974 hield deze galerie opnieuw een tentoonstelling van zijn werk en kochten het Centraal Museum van Utrecht en het Gemeentemuseum Den Haag, thans Kunstmuseum geheten werk van Zitman. Museum Boymans-Van Beuningen heeft eveneens een werk van hem in zijn collectie opgenomen.

In 1983 bezocht het verzamelaarspaar Theo en Lida Scholten - de latere oprichters

van museum Beelden aan Zee in Scheveningen - Hacienda La Trinidad van de familie Zitman. In 'Onze man in Caracas', een boek dat de gelijknamige tentoonstelling van Zitman in Beelden aan Zee begeleidde (Wanders uitgeverij, 2006) schrijft directeur Jan Teeuwisse, dat er tussen de Scholtens en de familie Zitman sinds hun bezoek aan hem een vriendschappelijke band is gegroeid. De Scholtens bezaten twee werken van hem, een was bij d'Eendt gekocht en een bij Zitman zelf, die in 1994 met hun overige collectie naar het museum overgingen. Een schenking van een Amerikaans collectioneurspaar bracht het museumbezit op 8 en Zitman zelf schonk in 2005, het jaar waarin hij de 'Nederlandse Leeuw' kreeg voor zijn culturele bijdrage aan de Nederlands/Venezolaanse betrekkingen, de 23 kleine beeldjes die hij in 1968 had geëxposeerd in het Museum voor Schone Kunsten in Caracas aan Museum Beelden aan Zee.

Dit was de kern van de expositie die uit circa 100 sculpturen bestond in 2006 en door koningin Beatrix werd bezocht, die

zelf een beeldje van Zitman van de president van Venezuela had gekregen bij een bezoek aan dat land. In genoemd boek komen artikelen voor van de tot in 2005 functionerende Nederlandse ambassadeur in Venezuela en van Bertrand Lorquin (1952-2019). Ambassadeur Dick den

Haas laat in een sfeertekend relaas weten dat hij gedurende zijn ambtsperiode heeft kunnen genieten van onder andere L'Inconnue dat tot de boedel van de ambassade behoorde. Wat hij schrijft over Zitmans woning en zijn tribu komt overeen met de beelden ervan die ik door Albert

Beukenhorst voorgeschoteld heb gekregen.

Lorquin heeft een wetenschappelijke opleiding in Frankrijk gehad, is een van de twee zonen van Dina Vierny, is curator van Musée Maillol geweest en kent als geen ander het werk van Zitman, getuige zijn bijdragen in vele catalogi en boeken die over Zitman en zijn exposities zijn verschenen. Zijn belangwekkende beschrijvingen, analyses en gevolgtrekkingen behandel ik in deel 5 van deze serie in het najaar van 2023 als er een expositie zal komen van Zitmans werk, uit de collectie van de familie, in Galerie Quintessens in Utrecht, een jaar na het 100e geboortjaar van deze internationaal beroemde kunstenaar. Een unieke mogelijkheid om zijn werk te zien of, voor de liefhebbers, zelfs te kopen!

Curaçao

De kenmerkende kleine buste die Zitman heeft gemaakt van Boeli van Leeuwen dient in Curaçao als algemene cultuurprijs, die tweejaarlijks wordt uitgereikt aan personen of organisaties die op cultureel, juridisch, bestuurlijk, sociaal of journalistiek gebied een intellectuele prestatie hebben geleverd van wetenschappelijke diepgang, die tevens voortgekomen is uit maatschappelijke betrokkenheid. Laureaten zijn onder meer: Henny en Maritza Coomans in 2009, Rose Mary Allen in 2011 en Tania Kross, Randal Corsen en Carel de Haseth in 2013 (Wikipedia Boeli van Leeuwenprijs). De prijs kwam mede tot stand op instigatie van Nic Möller, de hoofdpersoon van de film 'A Viking in the Tropics', waarin Marie Lou Schoenmakers, producent en mederegisseur onmiskenbaar duidelijk maakt dat vriendschap, misschien ook wel naastenliefde, de basis is voor een zinvol leven. En zo is de cirkel weer rond!

Omslag van catalogus uit 1989 van de tentoonstelling van Zitman (en Matisse) in Musée Campredon in L'isle sur la Sorgue, Frankrijk.

Geraadpleegde bronnen

- CORNELIS ZITMAN, SCULPTURES, GALERIE DINA VIERNY, 36 RUE JACOB PARIS, 6E, CATALOGUS, 1971
- BOELI VAN LEEUWEN, EEN VROUW ALS EEN CONTINENT, DE MAGIE VAN CORNELIS ZITMAN, AMIGOE 30 JULI 1977 EN TAAL DER AARDE, IN DE KNIPSCHIEER.
- ZITMAN, SCULPTURE, DESSINS, GALERIE TOKORO, TOKIO, 1986, CATALOGUS 19E INTERNATIONALE BIENNALE VAN SÃO PAULO, 1987.
- CORNELIS ZITMAN-VENEZUELA, CATALOGUS VAN VENEZUELA'S

INZENDING VOOR DE CORNELIS ZITMAN SCULPTURES ET DESSINS, DINA VIERNY PRÉSENTE AU MUSÉE CAMPREDON À L'ISLE SUR LA SORGUE, 1989, CATALOGUS. SAMEN MET TEKENINGEN VAN MATISSE.
- CORNELIS ZITMAN, ONZE MAN IN CARACAS, WAANDERS, ZWOLLE, 2006.
- LE MUSÉE MAILLOL S'EXPOSE. MUSEUMCATALOGUS, GALLIMARD, 2008

- DINA VIERNY, HISTOIRE DE MA VIE, RACONTÉ À ALAIN JAUBERT, GALLIMARD TÉ MOINS DE L'ART, 2009.
- CORNELIS ZITMAN, LA DÉCADA DE DISEÑO /1947-1957 UIT ZITMAN Y TECOTECA, CONOCIDO Y DESCONOCIDO, LOURDES BLANCO. CATÁLOGO SALA TÁC, CARACAS, 2011 VAN INTERNET GEPLUKT NOVEMBER 2022.A S.L., 2012.
- CORNELIS ZITMAN, ESCULTOR, UITGAVE ESCULTURAS ETCÉ TERA.

- CORNELIS ZITMAN, SIDE GALLERY, BARCELONA, SPANJE OVER ZIJN MEUBELONTWERPEN, ZIJN PLAATS TE MIDDEN VAN ANDERE ZUID-AMERIKAANSE ONTWERPERS EN ZIJN DEELNAME AAN DE TENTOONSTELLING: SUR MODERNO, JOURNEYS OF ABSTRACTION IN HET MOMA NEW YORK, 2019/2020, GEPLUKT VAN INTERNET, NOVEMBER 2022.
- ZITMAN.NET.
- EL SECRETO DE CORNELIS

ZITMAN, MANUEL GARRIDO PALACIOS, IN HUELVA INFORMACIÓN, 2012.
- 'IK DENK IN KLEUREN, MARIE LOUISE SCHOENMAKERS 1952-2017, EEN HOMMAGE AAN HAAR WERK', UITGAVE ALBERT BEUKENHORS IN EEN OPLAGE VAN 225, JUNI 2022.
- HENRY MOORE REMEMBERED, ALAN G. WILKINSON, ART GALLERY OF ONTARIO, 1987.
- CHRIS J. ENGELS EN J. VAN DE WALLE, KLEIN VENETIË, CURAÇAO IN VROEGER DAGEN, ALDUS UITGEVERS, DEN BOSCH, 1990.